

Utenriksdepartementet Utenriksrådets kontor
Postboks 8114 Dep

0032 Oslo

Arkivkode/ File no:
841.0

Vår ref./ Our ref.:
1800471-27

Deres/ Dykkar ref./ Your ref.:

Vår saksbeh./ Enquiries:
Ida Lindkvist

Dato/ Date:
06.02.2020

Oversendelsesnotat: Evaluering av norsk bistand til privatsektorutvikling og jobbskaping. Rapport 1/2020

Evalueringen er gjennomført på oppdrag fra Evalueringsavdelingen i Norad av Chr. Michelsens Institutt (CMI). Rapporten blir publisert og gjort tilgjengelig på Norads nettsider den 7. februar 2020, i forkant av et tilknyttet frokostseminar samme dag.

1. Om evalueringen

Bakgrunn og formål

Utvikling av privat sektor er et prioritert område innenfor norsk og internasjonal bistand. Det er også et område i rask endring. Internasjonalt snakker man ikke lenger om økonomisk vekst, men om bærekraftig og inkluderende vekst som ikke ødelegger klima og miljø eller bryter menneskerettigheter.

Evalueringsavdelingen har gitt CMI i oppdrag å kartlegge formålet med, og omfanget av norsk bistand til privatsektorutvikling. I tillegg skulle CMI, i lys av kunnskap fra forskning og evaluering, gjøre en faglig vurdering av innretningen på bistanden.

Tilnærming, metode og datagrunnlag

Evalueringsteamet har benyttet en definisjon utarbeidet i OECD/DACs arbeid med privatsektorutvikling. Denne definisjonen inkluderer ikke offentlig eid næringsliv, og begrepet privatsektorutvikling kan her oppfattes noe snevrere enn det norske begrepet næringsutvikling.

For å vurdere målsetningene med denne bistanden, gikk evalueringsteamet gjennom fire budsjettproposisjoner fra Utenriksdepartementet i perioden 2014 til 2017, to stortingsmeldinger (Meld St. 35 2014-2015 og Meld. St. 24 2016-2017) og andre styrende dokumenter. I tillegg gikk teamet gjennom styrende dokumenter for Norfund.

Det finnes ingen markør i bistandsstatistikken som kan fange opp all bistand til privatsektorutvikling. For å gjennomføre kartleggingen har teamet derfor benyttet relevante kapitelposter i budsjettforslaget, samt inkludert bistand med OECD/DAC sektorkoder 200 og 300 i bistandsstatistikken. Det er også gjort forsøk på å beregne andelen av støtte kanalisert gjennom visse multilaterale organisasjoner.

2. Oppsummering av funn, konklusjoner og anbefalinger fra evalueringen

Funn fra kartleggingen av formål og omfang

- Hovedformålene for bistand til privatsektorutvikling har vært relativt stabile i perioden 2014 til 2017 og omfatter: inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, fattigdomsreduksjon, jobbskaping, ansvarlig næringsliv og omlegging til bærekraftig energi for reduksjon av klimautslipp.
- Omfanget av innsatsen har vært stabil i perioden og har utgjort omkring 11 % av den totale bistanden.

Funn fra teamets litteraturgjennomgang

- Det er en risiko for at bistand til privatsektorutvikling forstyrrer markedet på en slik måte at det forhindrer måloppnåelse.
- Den mest direkte, og dermed den mest effektive måten å redusere fattigdom på er å investere i småskala jordbruk.

Konklusjon

- Norsk privatsektorbistand kan bidra til å oppnå de formulerte målene, avhengig av måten bistanden blir gjennomført på.

Anbefalinger fra evalueringsteamet

- For store investeringer bør det kreves at det gjennomføres mer omfattende markedsanalyser enn det som gjøres i dag. Disse bør både analysere hvordan investeringene påvirker markedet og hvilke utviklingseffekter som kan oppnås.
- For økt reduksjon av fattigdom bør man fokusere på prosjekter og investeringer som retter seg mot fattige, for eksempel investering i småskala jordbruk.

3. Vurderinger og anbefalinger om oppfølging fra Evalueringsavdelingen

Evalueringsavdelingen mener rapporten svarer godt på deler av mandatet. Kartleggingen av målsetningene for privatsektorutvikling er god. Kartleggingen av omfanget av bistanden og analysen av hvorvidt bistanden er innrettet på en god måte, er svakere.

Evalueringsavdelingen mener rapporten gir en god oversikt over hovedmålsettingene slik de forekommer i Utenriksdepartementets budsjettforslag og stortingsmeldinger.

Begrepet privatsektorutvikling blir brukt på ulike måter gjennom rapporten (i definisjon, diskusjon og kartlegging) og det er derfor usikkerhet knyttet til hva som er kartlagt, og det reelle omfanget. Selv om teamet hadde hatt en mer presis begrepsbruk så ville det fortsatt vært utfordrende å kartlegge denne bistanden, fordi det ikke finnes noen god policymarkør som fanger opp alt.

Den faglige vurderingen av hvor god den norske innsatsen er, i lys av kunnskap fra evalueringer og forskning, har noen svakheter knyttet til utvalg av litteratur. Den skiftende begrepsbruken gjør at omfanget av relevant litteratur blir stort. Teamet valgte derfor å fokusere på akademisk litteratur som hadde en empirisk strategi for å identifisere effekter (effektevalueringer), noe som kan ha ført til at en rekke relevante evalueringer kan ha blitt utelatt.

Til slutt kan det virke som om rapporten noen steder blander begrepene ansvarlig næringsliv (*responsible business*) og bedrifters samfunnsansvar (*corporate social responsibility*), uten å vie

mye oppmerksomhet til nyere forskning og evaluering på feltet. Evalueringsbriefet som er gitt ut i tilknytning til denne evalueringen forklarer forskjellen på disse begrepene.

Anbefalingene til Evalueringsavdelingen tar hensyn til svakhetene som er nevnt over, og er hovedsakelig basert på evalueringsprosessen og andre evalueringer utført av avdelingen. Evalueringsprosessen har vist at det har vært krevende å få en total oversikt over den norske bistanden til privatsektorutvikling. En tidligere evaluering¹ har vist en svak læringskultur og manglende mål- og resultatstyring i bistandsadministrasjonen. Samlet utgjør dette en risiko for at bistanden blir mindre effektiv enn den kunne ha vært. Spesielt utgjør dette en risiko for muligheten for samarbeid og koordinering.

Evalueringsavdelingen anbefaler at Utenriksdepartementet og Norad vurderer følgende:

	Anbefaling	Tiltak/eller begrunnelse for å ikke følge opp	Ansvarlig for tiltak	Tids- ramme	Resultat/ endring/ kommen- tar
1	Legge til rette for en kartlegging av den totale innsatsen innenfor feltet privatsektorutvikling.				
2	Vurdere om det er behov for å koordinere større deler av innsatsen, og se ulike virkemidler i sammenheng. Dette er viktig for å sikre at man velger de mest formålstjenlige tiltakene, og at ulike deler av satsningen er samstemt.				
3	Vurdere om noen av de underliggende programområdene innenfor feltet privatsektorutvikling bør styres som porteføljer.				

¹ «Evaluering av mål- og resultatstyring i den norske bistandsadministrasjonen. Rapport 4/2018»

4. Videre prosedyre

Vi minner om den videre prosedyren der utenriksråden på grunnlag av et notat fra den avdelingen som er ansvarlig for tiltaket som er evaluert, gjør vedtak om hvilke saker som skal følges opp, innenfor hvilken tidsramme og av hvem. Denne oppfølgingsplanen skal sendes til involverte parter innen seks uker med kopi til evalueringsavdelingen og til direktøren i Norad. Videre skal den ansvarlige avdelingen senest innen ett år, rapportere til utenriksråden om hvordan planen skal følges opp. Dette oversendelsesnotatet er utarbeidet i tråd med «Instruks for evalueringsvirksomheten i norsk bistandsforvaltning», datert 23.november 2015 og vil bli offentliggjort på www.norad.no/evaluering

Per Øyvind Bastøe
Evalueringsdirektør

Ida Lindkvist
Seniorrådgiver, Evalueringsavdelingen

Dokumentet er elektronisk godkjent og krever ikke signatur.

Liste over mottakere/ Recipients:
Utenriksdepartementet Utenriksrådets kontor

Liste over kopimottakere/ Recipient(s) in copy:
Seksjon for hav og næringsutvikling - Morten Heide
Seksj. for multilateral utviklingsbanker - Marianne Damhaug
Seksjon for hav og næringsutvikling - Morten Paulsen
Seksjon for hav og næringsutvikling - Aida Ghebreselasie
Seksjon for hav og næringsutvikling - Åse Elin Bjerke
Avdeling for sivilt samfunn (SIVSA)
Utenriksdepartementet Seksjon for multilaterale utviklingsbanker
Seksjon for næringsutvikling (NÆRING)
Utenriksdepartementet Næringslivsseksjonen
Seksjon for næringsutvikling (NÆRING) - Paul Wade
Ass Utenriksråd - Hege Hertzberg
Utenriksdepartementet Næringslivsseksjonen - Line Aune
Direktøren (DIR) - Bård Vegar Solhjell